25ՐԴ ՏԱՐԻ — ԿԻՐԱԿԻ 3 ՅՈՒԼԻՍ 1894 — ԹԻՒ 861

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Գ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՊԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
Galata, ancien local de la Banque Imp. Ott.

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 Թիւ	75 ղրշ.	Մէջիտէ
» »	150 »	40 »	»
Գաւառներու	300 »	100 »	»
»	150 »	50 »	»
»	75 »	25 »	»
Օտար երկիր	300 »	25	Ֆրանք
Ռուսիա	300 »	10	Ռուպլի

Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
[Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրշ. փուտայի փուլը 100 ղրուշի տեղ]։

غلطه ده اسکی بانق عثمانیده
حیرینیك غزه‌سی اداره‌سنده

10 ՓԱՐԱՅ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԻՃԱԿԸ

Երէկ հինգերորդ օր երկրաշարժին, մարդերը դեռ հանդարտած չէին։ Ջրային գրգռութիւնը որ մրսքերը պաշարած է, կը տեւէ դեռ, յարատեւ խուճապի մը մէջ։ Բնական է որ, բնութեան այս կարգի պատահարներուն, առջեւ, լաւ կամ գէշ դուշակութիւն ընել արամաբանական չէ։ Բայց եթէ փորձառութեան եւ դատողութեան դիմենք, կը տեսնենք թէ ա՛լ վախնալու բան մը չի կայ։ Ցունաստանի մէջ վերջերս պատահած երկրաշարժները օրինակ են մեզի։ Արդարեւ, առաջին ցնցումն է որ զօրաւոր եղած եւ վնաս պատճառած է։ Անոր յաջորդող ցնցումները երթալով կրճատուցած են իրենց ուժը եւ արդէն խարխլած շէնքերուն կիսու�ը միայն յառաջ բերած են։

Ուժով բռնենք ուրեմն սրտերնիս, եւ դատողութիւնը ձեռքէ չձգենք։ Եղած վնասն այնքան անհունն է, որ ամենքս ալ մարի անդորրութեան պէտք ունինք՝ կարելի եղածին տիրացնելու համար։

Երէկ արդէն խանութներուն եւ վաճառատուններուն մեծ մասը բացուած էին, եւ քաղաքը իր ոգեւորութիւնը մասամբ վերստացած։ Օսմանեան Պանքան իր բոլոր պաշտօնեներուն ուրբաթ օր ցրուել տուաւ պաշտօնական մը, որով կը պատուիրուի սովորականին իրենց գործերով զբաղիլ։ Հակառակ պարագային ալ տուգանքի պիտի ենթարկուին, եթէ հինգ օրէն աւելի բացակայ մնային՝ երեք ամսականէ պիտի զրկուին։

Թէփէ-Պաշիի Թաղապետական արտէրն ալ երէկ ընդունեց հոն պատանիլ ուղղողները, բայց կը ծանուցանէ թէ այսօրուընէ պարտէզը պիտի վերստանայ իր սովորական վիճակը, նուագախումբը պիտի վերսկսի նուագել որոշեալ ժամերուն եւ հասարակութիւնը այլ եւս ձրի ներս պիտի չընդունուի։

—=—

ԼՈՒՐ. — ԼՐԱԳՐԻ ԴԱԴԱՐՈՒՄ

Գրական տեսչութեան հրամանով յունարէն Դանոդանդէոս-Բոլիս թերթերէն Սապահ օրաթերթերը դադարման դատապարտուեցան, առաջինը մէկ շաբթուան եւ երկրորդը երկու օրուան, այն պատճառաւ որ յոյն լրագիրն ըսած էր թէ Բանկիթի Զինուորական Վարժարանին մէկ մասը վրեր է եւ 23 հոգի վիրաւորուեր ու 3 հոգի վրատակներուն տակ մնայեր են, — լուր մը որ բոլորովին անհիմն է, — եւ Սապահ ալ այդ սուտ լուրը արտատպած էր յոյն լրագրէն։

* * *

Ցունարէն Նէա Էբէրէսիէ լրագրին ըսած ըլլալով թէ Համաշդայլին Տիկլանոցին մէկ մասը երկրաշարժէն վնասած է, մինչդեռ այդ շէնքը ամենեւին վնասուած չէ, Տպագրական տեսչութեան կողմէ ազդարարութիւն ըսուած է՝ այսուհետեւ նմանօրինակ անստոյգ լուրեր չտալու պատուէրով։

—=—

ԱՌՐՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Երէկ գիշեր դարձեալ շատ ընտանիքներ շէնքերէ դուրս անցուցին գիշերը։

Արդ, պարտէզներու, հրապարակներու եւ գերեզմաններու մէջ բնակող այդ ահագին համախմբութիւնները կը սպառնան աղետաբեր ըլլալ հանրային առողջապահութեան։ Ճիմիշներու չգոյութեան պատճառաւ, այդ բոլոր տեղուանքը լեցուած են աղտոտութիւններով եւ մթնոլորտը ապականած է։ Անհրաժեշտ է որ հականեխական անօրինութիւններ ձեռք առնուին։ Թաղապետութիւնները անշուշտ դարման պիտի տանին այս կացութեան։

Բացի ասկից, բաց օդին պառկելէն անհատներու առողջութիւնը մեծապէս վնասուելու դժբաղդ հարկին մէջ է։ Աչքի ցաւերը եւ յօդացաւները ամենէն թեթեւներն են այն ակարութեանց որոնք կրնան յառաջ գալ բաց օդին պառկելէն։

ԶՕՀԵՐԸ

Մինչեւ ուրբաթ, կէս օր, կ'ըսուի թէ երկրաշարժին զոհերուն թիւը դանուած է 138 մեռած եւ 156 վիրաւորուած։ Կը կարծուի թէ Մեծ Շուկային վրատակներուն տակ տակաւին մէկ քանի դիակներ կը դտնուին։ բայց վրատակները վերցնելու աշխատութիւնները շատ դանդաղօրէն կը յառաջանան հոն՝ կանգուն մնացած շէնքերուն խարխուլ վիճակին պատճառաւ։

Զոհերուն պաշտօնական ցանկը եղած չէ դեռ։ Անոր համար, կարելի չէ ստուգապէս բան մը ըսել դեռ այս մասին։

ՁԱՆԱՁԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանով, թաղապետութիւնը սկսած են հայ եւ ուտեստ բաշխել բաց օդին պառկող չքաւորներուն, ինչպէս նաեւ դիշերները մոմ եւ լապտեր։

—Սպարապետութիւնը պոլսոյ-ներ չինել տուած է՝ բնակիչներու համար ղինուորները այն պահականոցներուն որոնք երկրաշարժէն վնասուած են։

—Երէկ առտու վար առին Եէնի ճամիին երկու բարձրադոյն մինարէներուն կատարները։ Երէկ սկսան նորոգել Բերայի մեծ քլիսային քիւը։

Կը շարունակուի վար առնել խարխլած շէնքերը։

—Մեծ շուկային մէջ Զատրճիներու խանութները վրած ըլլալով Թաղապետական իշխանութիւնը փըլատակները մէկդի առնել տալով հանած է բոլոր վրանները, որոնք ժողովրդին կը բաշխուին։

—Ստամպոլի հեռագրատունը առժամաբար հաստատուած է ի Սալքըմ-Սէյիւտ, Հասան փաշայի ապարանքը։

—Կայսերական հրամանով, թեթեւ տաղաւարներ սկսած են կառուցանել, ուր պիտի փոխադրուին հանրային վարչութեանց այն գրասենեակները որոնք վնասուած են երկրաշարժէն։

—Կեդրոնական բանտին Պալանաւորներէն ինը հոգի, որոնք պարտքի համար բանտարկուած էին, երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուեր են՝ երկրաշարժին պատճառաւ։

—=—

ՍՐՏԱՃՄԼԻԿ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Սամաթիայէն կը գրեն մեզ.

Երկրաշարժին աղէտներու ցանկին մէջ Սամաթիա թեթեւ կերպով ցոյց տրուած է բոլորը լրագիրներուն մէջ, մինչդեռ այդ թաղը ամենէն աւելի աւերեալն է։ Թէեւ ուրախաւէտ պարագայ մը չէ այս իմացնել հանրութեան, սակայն կը կարծուի թէ Բերայի, Գալաթա-գիւղի եւ ուրիշ նուազ վնասեալ թաղերէն աստուգապէս չեն գիտեր ինչ որ եղած է Սամաթիոյ մէջ։ Այս հոծ թաղը որ իրր 1000 տուն (որոնց 900ը քարուկիր) կը պարունակէ մեծ մասամբ հայաբնակ, խսպառ անբնակելի եղած է այլ եւս, ըստ որում 100ին 90 փլած են տունները։ Դիշերները՝ ՀԷԿ ԴԷՆ ԴԷԼ լոյս կայ, ՀԷԿ անձ կը բնակի տան մը մէջ. սոսկում կ'ազդէ սոյն երեւոյթը։

Ամենէն մեծ դժբաղդութիւնն այն է որ Սամաթիոյ բնակիչներուն ամենամեծ մասը սոկերիչ ըլլալով՝ թէ՛ շուկայէն զրկուած է եւ թէ իր աղքատիկ բնակարանէն։ Դիշերային այդ մը կը բաւէ տալ մարդուս ամենատխուր գաղափար մը հոս տիրող թշուառութեան, բայց նաեւ ընտիր համոզում մը տեղւոյս բնակիչներուն տոկունութեան եւ բարեպաշտական զգացումներուն վրայ, երբ կը տեսնես որ բացի եկեղեցիին մէջ կատարուած հսկումներէն՝ կրկին հրապարակային աղօթքներ կ'ըլլան երեք մեծ պարտէզներու մէջ մինչեւ կէս դիշեր։ Բոլոր փողոցները լեցուելէ զատ շրջակայ բանջարեղէններու պարտէզները ասեղ ձգելու տեղ չի կայ վրաններու շատութենէն. ինքնակոչ վրաններ որք ո՛չ հովի կրնան դիմադրել եւ ո՛չ անձրեւի՝ եթէ պատահի։ Եկեղեցին եւ երկու դպրոցները անվնաս մնացած են. միայն զանգակատան ճակատը թեթեւ կերպով խախտած է։ Ժամէ ի ժամ կը սպասուի դթութեան եւ նպաստի, բայց թաղական խորհուրդ, հոգաբարձութիւն եւ տղաքատախնամ ընկերութիւն կը մնացեն իրենց ձեռքէն եկածն ու չեկածն ընել դէթ անմիջական օգնութիւն մը ընելու համար խղճալիներուն. եւ այս բոպէիս իսկ կարօտեալներու խումբեր կը պաղատին, մինչ կը տեսնեմ որ թաղական խորհրդի անդամ մը արցունքը ինձմէ կը ծածկէ եւ ձեռքը գրպանը կը տանի...

Ուսոի կը խնդրեմ որ Հայրենիք արձագանգն ըլլայ թշուառներու թախանձանքին, զի Շուկայէն սկսեալ Դումգաբու, Եէնիգաբու եւ մանաւանդ Սամաթիա Թուի թէ կեդրոն եղած են շարժին զօրութեան։ Ահա թէ ինչպէս կ'աւերի այն թաղն որ 1866 ի համայնաւեր մեծ հրդեհէն ի վեր հաղիւ ինքզինքը դտած էր։ այժմէն կարելի է ըսել թէ 30 տարիներ եւս պէտք են որ դարմանուի արդի չարիքը։

* * *

Թոփ-Դաբուէն ալ նոյն աղեկտուր նկարագրութիւնը կ'ընեն մեզ.

Թոփ-Դաբու էն շատ վնասուող թաղերէն մին եղած է։ Ցնցման ատեն յանկարծ բերդերն սկսան սարսափելի ձայներով վար թափիլ, ու դեռ չի գիտցուիր թէ քանի՛ հոգի վրատակներուն տակ թաղուած են։ Ընդհանուր ճանապարհը սենեակի մեծութեամբ ահագին քարի դանդուածներով գոցուած է։ Էլէքճիլէր ըսուած թաղը երկու տուն բերդէն դէրուող քարերու տակ թաղուած են բոլորովին. բարեբաղդաբար մէջի եղողները սոյն պահուն դրօսնելու դացած էին ուրիշ տեղ։ Գալով դէմի կարգի տուներուն՝ բերդէն ինկող քարերը դացած խորտակած են դռները ու նոյն իսկ հասած են մինչեւ սանդուխները։ Բնակութիւնը անկարելի դարձած է տուներու մէջ։ Ենի-Պաղչէ, Փաշա-Մահալլէ կոչուած թաղերը բոլորովին վանդուած են. առանց բացառութեան ո՛չ պատ մը-նացած է եւ ոչ ծխնելոյզ։ Ամէն ոք պարտէզներու ու հրապարակներու վրայ բնակիլ սկսած է։ Թոփ-Դաբուի Ս. Նիկողայոս եկեղեցիին դրսի պատին մէկ մասը վրա, խորհրդարանը կիսով քայքայեցաւ, աղջկանց վարժարանը մէջտեղէն ճեղքուեցաւ, նոյնպէս եւ մանչերուն վարժարանին պատերը փլան առանց վնանդ մը պատահելու։ Եկեղեցիին կալուածներն ալ բոլորովին վնասուած են։ Մինակ եկեղեցիին վնասը 300 ոսկին կ'անցնի։

Նմանապէս յունայ եկեղեցիին բոլոր դրսի պատերը ճաթեցան։ Մզկիթին դմբէթը ամբողջովին քայքայեցաւ. ուրիշ մինարէ մը կիսով վրա։ Բերդին դրանը կամարը ճաթեցաւ։ Բերդէն դուրս երկու սըրճարաններ հիմնայատակ եղան առանց զոհի։ Թադդէճի ըսուած թաղը նոյն տխուր բաղդին արժանացաւ. տունները վրատակ դարձան, հոս ալ ամէն ոք պարտէզները ապաստանած է։

Հետաքրքրական միջադէպ մը։ Թոփ-Դաբուի մէջ ծերուկ կին մը երբեմն մէջ ալեւոր ծերունի մը կը տեսնէ որ կը յորդորէ հանդգնակութիւն մը ընելով զոհ մը ընել, որպէս զի այս բոլոր չարիքներուն առաջքը առնուի, եւ երկրաշարժն ալ միասին իրեն հետ տանի։ Ասոր վրայ կանանց կողմանէ պատգամաւորութիւն մը սկսաւ դանձանակ պտտցընել Թոփ-Դաբուի մէջ։ Աստուած ուխտերնին ընդունելի ընէ...։

—=—

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ ԳԱՒԱՌՆԵՐԸ

Իզմիրէն կը գրեն երեքշաբթի օրուան երկրաշարժին վրայ.

«Իզմիրի մէջ առաջին ցնցում մը ըզգացուեցաւ որ 8 բոպէ տեւեց, եւ հինգ վայրկեան ետքը երկրորդ մը նուազ զօրաւոր։

«Իզմիրի մէջ եւ շրջակայքը ո եւ է վնաս չի կայ։ Դիտուեցաւ որ Բունթայի կայարանին մեծ ժամացոյցը յանկարծ կանգ առաւ առաջին ցնցումին եւ հինգ վայրկեան ետքը երկրորդ ցնցումին նորէն սկսաւ բանիլ։

«Բիւոէն, Կրեսէէն եւ Այվալըէն առնուած հեռագիրները կ'ըսեն թէ ո եւ է վնաս պատահած չէ, հակառակ առաջին ցնցումին ծայրայեղ ուժգնութեան։

«Այտընի երկաթուղիին գծին վրայ դիտուեր է որ առաջին ցնցումը, որ տեղ տեղ շատ զօրաւոր եղեր է, ուրիշ տեղեր գրեթէ անզգալի մնացեր է, ուր ընդհակառակը երկրորդ ցնցումը՝ ուրիշ տեղ շատ տկար՝ ծայրագոյն սաստկութիւն ունեցեր է։ Սէրայքէօյի եւ Ապիզիէի մէջ բան մը չեն զգացեր։»

* * *

Աթէնքի լրագիրները կը ծանուցանեն թէ երկուշաբթիէն երեքշաբթի գիշեր Ադալանդի մէջ երեք չորս նոր ցնցում զգացուեր է, բայց թեթեւ։

Կ'ըսուի թէ Սդրոմպոլիի հրաբուխը սկսած է ժայթքել։

* * *

Ներքին գործոց նախարարութեան հասած հեռագիրներն են.

ՊՐՈՒՍԱ, 30 յունիս

Այսօր ժամը 8½ին նոր ցնցում 5 բոպէ։ Նոր վնաս չի կայ։

Երէկ Պալքէսէր 8.20ին նոր ցնցում։ Պանտրմա նմանապէս, ուր շատ խարխլած պատեր ճաթեր են։ Զինուորները վրաններու տակ։— Էսկիշէհիրի մէջ երկու նոր ցնցում։ Վնաս չի կայ։ Կէյիքլերի մէջ նոյնպէս։

Կէմլիկի մէջ երեքշաբթի օրուան երկրաշարժէն երկու եկեղեցի, յոյն առաջնորդարանը եւ մէկ քանի շէնքեր ճեղքտուեցան։ Իսնալը վտանգ կայ։

Բազարքէօյի Օրթաքէօյի մէջ տասը տուն փլած եւ 60 տուն անբնակելի։

Նոր-Գիւղի եւ Զէնկիլէրի մէջ շատ մը տուներ վնասուած։ Շրջակայ գիւղերը նմանապէս։

Մուտանիայի մէջ նոր ցնցումներ։ Էմիր-Ալի նոր ցնցումներէն բոլոր տուները թեթեւապէս վնասուած։

ՁԱԹԱԼՃԱ, 30 յունիս

Երեքշաբթիի երկրաշարժէն, մեծ վնաս ի Պէօյիւք-Զէքմէճէ, ուր շատ տուներ, խանութներ, ախոռներ եւ պատեր փլած։ Ուրիշներ վնասուած։ Էյուլ-Ֆէդդահ եւ Տէզտարիա մզկիթները մասամբ փըլած. մեծ կամուրջը վնասուած։

Դալիքրաթիայի մէջ վեց տարեկան տղայ մը փլատակներուն մէջ մնացած։ Նիւթական վնասը այնչափ մեծ է որչափ Զէքմէճէ։

Բալայէ, Զէօրլիւճէ եւ Քում-Պուրկազ գիւղերուն մէջ մեծ վնաս։ Զէօրլիւճէի եկեղեցին ճաթռտած։ Գում-Պուրկազի մէջ կին մը մեծ թզենիի մը տակ մնալով մեռած։ Քսէնոս եւ Պոճտար գիւղերուն մզկիթները հիմնայատակ։ Բոլոր միւս գիւղերն ալ նմանապէս։

ԵԱՆԵԱ, 30 յունիս

Այսօր, ժամը 3. 40ին, զօրաւոր ցնցում Երկէրի։ Վնաս չի կայ։

* * *

Լտրրնէի մէջ երեքշաբթի օրուան երկրաշարժը ո եւ է կարեւոր վնաս չէպատճառած։ Նահանգին միւս մասերուն մէջ, Տիմոթէքա, Մուսթաֆա-փաշա, Վիզէ, Զորլու, Լիւլէ-Պուրկազ, վնասներն են միայն փլած պատեր եւ ծխնելոյզներ։ Ի Կէլիպոլու, կին մը փախած ատենը պատի մը տակ մնացեր եւ մեռեր է։

Հինգշաբթի օր, կայսերական Սուլթանիյէ շոգենաւը Ռոտոսթոյէն տասը մղոն անդին կը դտնուէր երբոր նաւուն վրայ ծովէն եկող ահռելի ձայն մը լսուեցաւ։ Ծովը կը պղպջար եւ շոգենաւը սաստկապէս ցնցուեցաւ՝ ընդերկրեայ ցնցման յառաջ բերած կոհակներէն։

ՊՈԼՍՈՅ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ԱՌԹԻՒ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ժողովրդին մէջ կարծիք մը կայ թէ երկրաշարժը միմիայն հրաբուղխէ յառաջ կրնայ գալ. սխալ է այս կարծիքը։ Իրաւ է թէ հրաբղխային լեռ մը, ինչպէս Վեսուվը, բռնկելէ առաջ իր շրջականերուն մէջ շարժ մը կը պատճառէ, բայց ասիկա այն կանխընթաց բիւրաւոր նշաններէն մին է որ հրաբուղխի մը բորբոքումէն առաջ կը տեսնուին։ Դիտուած է նաեւ թէ ամէն հրաբուղխ երկիրը չի շարժեր. կան որ հուր կը բղխին առանց գետինը ցնցելու։ Եւ թերեւս զարմանաք լսելով թէ երկրաշարժներուն այն տեսակը էն զօրաւորն է, էն աղիտաբերն է, որ հրաբուղխի հետ ամենեւին յարաբերութիւն չունի։ Երկրին տակը գտնուած կրակին յառաջ բերած երկրաշարժը միշտ աւելի մեղմ, նուազ ներգործակար է քան միւսները։

Հրաբղխային երկրաշարժին եւ բուն երկրաշարժին մէջ սակայն նըմանութեան կէտեր կան, քանի որ երկուքն ալ երկրիս ստորոտէն կուգան։ Այս նմանութիւնը մեղ պատճառ բռնելով նախ խօսինք այն երեւոյթներուն վրայ որը երկու տեսակ շարժին ալ յատուկ են։ Պոլսոյ բնակիչներն ալ եւս պէտք չունին որ իրենց ըսենք ինչ է երկրաշարժի մը դղրդիւնը, ցնցումը, ճօճումը, եւայլն։ Այս ամէն երեւոյթներն ալ ունեցանք այս օրերս։ Դեռեւին նոյն իսկ պարզ կառքի մը գնացքէն կրնայ շարժիլ, ականի մը պայթիւնը մինչեւ իսկ տներու ապակիներ կրնայ կոտրտել, եւ այս հողային երեւոյթներուն սակայն երբեք անունը չենք տար, որովհետեւ ասոնց պատճառը մեղ յայտնի է եւ մեղ սարսափ չի տար։ Ահուդողը մեղ կը պատէ երբոր զգացուած շարժին պատճառը չենք գիտեր. բուն երկրաշարժը միգի համար կա՛մ այդ խորհրդաւոր երեւոյթն է, եւ կամ այն որուն ծագումը հրաբուղխի մը մէջ է։

Դաւառներէն եկած հեռագիրները ցոյց տուին թէ Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցած երկրաշարժը նոյն ժամուն իսկ շատ աւելի հեռու տեղեր ալ զգացուեր է իր թէ՛ զօրաւոր եւ թէ թեթեւ ցնցումներովը։ Նոյնպէս տեսնուեցաւ որ շարժին սաստկութիւնը նոյնը չէ ամէն տեղ։ 1866ին Ֆրանսայի մէկ մեծ մասին մէջ երեք ցնցումով երկրաշարժ մը պատահեցաւ, որոնք տուներ փլուցին, կահ կարասիներ խորտակեցին, պատեր քակեցին, շատ մը քաղաքներու մէջ, մինչդեռ եղան տեղեր ուր այդ երկրաշարժը թեթեւ ճօճում մին էր միայն եւ բոլորովին անվնաս։

Գերմանացի մեծ գիտնականը Հումպոլտ 1797 փետրուար 4ին Ռիոպոնպայի մէջ եղած շարժին վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ «Ականի մը պայթումին նման էր. շատ մը դիակներ գետէն անդին նետուեցան Քիւլբա բլուրին գագաթն որ դաշտին երեսէն 102 ոտք բարձր է.» իսկ Իտալիոյ հարաւային մասին մէջ, Ի Գալապրիա 1783ին պատահած երկրաշարժը այնքան սաստիկ էր որ շատ մը տուներ տեղերնէն հանելով հեռուները փոխադրեց, առանց փլցնելու, մինչդեռ ուրիշ շէնքերու հիմերն ալ այնպիսի կերպով ցնցեց որ քար քարի վրայ չթողուց։ 1692ին Ճամայիքա կղզիին մէջ երկրաշարժը բնակիչներէն մէկ քանին դնտակի պէս օդը հանելով մինչեւ ծովը նետեց։ Ասոնք ալ լողալով աղատեցան ստոյգ մահէ մը։ Այս հին դէպքերը չափազանցեալ պիտի երեւէին, եթէ վերջի տարիներուս մէջ պատահածները անոնց հաւանական ըլլալը չապացուցանէին։

ՑՆՑՈՒՄԻՆ ՏԵՒՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Թէ ինչ թիւով ցնցումները կը կը յաջորդեն մէկ մէկու, այս մասին կարելի չէ որոշ բան մը ըսել։ Ամերիկայի մէկ մասին մէջ, այնքան բազմաթիւ կ'ըլլան որ համրել անգամ կարելի չըլլար. բարերաղդաբար ուր յաճախութիւն կայ, հոն սաստկութիւն չի կայ։

Ցնցումին տեւողութեան դալով, կարելի է ըսել որ դրեթէ միշտ շատ կարճ է, եւ քիչ անգամ մէկ րոպէէն աւելի կ'ըլլայ, երբ բաղխումը մէկ հատ է վեր վար, աջ ու ձախ վերջապէս այլ եւ այլ ուղղութեամբ պատահած ճօճումները, տատանումները կրնան մինչեւ կէս վայրկեան, մէկ եւ մէկ ու կէս վայրկեան երբեմն տեւել։ Այս ժամանակը որ կարճ կ'երեւի երբ մարդ, կռնակը բարձին դրած՝ հանգիստ հանգիստ կը կարդայ երկրաշարժի մը նկարագրութիւնը, սարսափելի կերպով երկար կ'երեւայ այդ աղէտին վրայ կամ ղոհ եղողներուն համար։ Թէպէտեւ դժուար՝ բայց պէտք է զանազանել երկրաշարժը՝ ցնցումին բերած տատանումէն։ Մարթինիք կղզիին մէջ, 1839ին պատահեցաւ երկրաշարժ մը որ ունեցաւ միայն երկու ցնցում եւ որ տեւեց կէս վայրկեան։ Այս կարճ միջոցին մէջ կղզին ամբողջովին քարուքանդ ըրաւ։ Իսկ 1868ին Ագրիպոյի երկրաշարժը տեւեց մինչեւ եօթը վայրկեան. 1867ին Ս. Թոմա կղզիին մէջ ցնցումները տեւեցին կէս վայրկեան, բայց երկրաշարժը շարունակեց դեռ տասը վայրկեան։

Ցնցումին եւ երկրաշարժին միջեւ տեւողութեան այս տարբերութիւնը շատ մը պարագաներու մէջ նշմարուած է։ 1755ին Բորթուկալի մայրաքաղաքը, Լիզբոնա, կործանեցաւ երկրաշարժի մը մէջ, որ սկսած էր զարհուրելի բաղխումով մը, որուն յաջորդեցին երկրորդ եւ երրորդ ցնցում մը, բայց գետինը շարունակեց շարժիլ 39 օր շարունակ, քաղաքին հիմնայատակ փլուզումէն յետոյ։ Ճավայի երկրաշարժին մէջ մինչեւ 208 անգամ ցնցում տեղի ունեցաւ. 1884ին դեկտեմբեր ամսուն վերջերը Սպանիա ունեցաւ գետնաշարժ մը որուն տատանումը տեւեց մինչեւ 25 մարտ 1885։

Այս օրինակներէն կը տեսնուի թէ տեւողութեան տեսակէտով երկրաշարժը իր մասերն ունի. նախ իւրաքանչիւր ցնցում կամ ճօճում, որ խիստ կարճատեւ կ'ըլլայ, յետոյ երկրաշարժը բաղկացնող միւս ցնցումները. վերջապէս կրնայ ըլլալ որ գետինը հանգստութիւնը չգտնէ շաբաթներ եւ ամիսներ։

ՑՆՑՈՒՄԻՆ ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ցնցումը կրնայ ուղղահայեաց եւ կամ հորիզոնական ըլլալ։ Պոլսոյ մէջ ցընցումը վարէն վեր էր, այսինքն ուղղահայեաց, եւ երբ այս ուղղութեամբ եկած շարժումը զօրաւոր է, մարդ կը կարծէ որ ղինքը վեր կը մղեն եւ յետոյ վար կը քաշեն։ Այս ուղղահայեաց ցնցումներն ապացոյց են երկրաշարժին կեդրոնին, այնպէս որ կրնայ ըսուիլ թէ մեր ունեցած երկրաշարժին կեդրոնը Պոլսոյ մէջ էր, քանի որ տուած ցնցումներն ուղղահայեաց էին հոս։ Պոլիս՝ կեդրոն երկրաշարժի, ահա բան մը որ քարուկիր տներ շինելու շատ չպիտի քաջալերէ այսուհետեւ։

*

ՇԱՐԺԻՆ ՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Երկրաշարժներն, իրենց ծագումին համեմատ, կամ կը սղմուին նեղ սահմանի մը մէջ եւ կա՛մ կը տարածուին ընդարձակօրէն։ Միկիլսոյ Եոնա հրաբուխը 1865ին բռնկեցաւ. երկրաշարժը որ այս բորբոքումին հետ տեղի ունեցաւ լերան միայն մէկ կողմէն զգացուեցաւ։ Քանի մը քիլոմեթր հեռուն գտնուող Դագանէա քաղաքը ամենեւին այդ երկրաշարժէն չցնցուեցաւ։ Նոյն երեւոյթը տեղի ունեցաւ 1805ին Վեսուվ հրաբուղխին բոլորտիքը։ Այս դէպքերէն հետեւցնելու է թէ հրաբուղխ մը ծագող դեռնաշարժը միշտ անձուկ է, եւ թէ շատ տարածութիւն կ'ունենան այն երկրաշարժները որոնց ծագումը մեղ անյայտ է, ինչպէս Պոլսոյ մէջ պատահածը։ Հեռագիներէն կը տեսնենք որ Պոլսոյ շարժը մէկ կողէն մինչեւ Լինկիւրի՝ միւս կողմէն մինչեւ Եանեա տարածուեցաւ. 1755ին Լիզբոնայի երկրաշարժին վրայ խօսող պատմագիրները կ'ըսեն թէ ցնցումը Բորթուկալէն Սպանիա, Ֆրանսա, Գերմանիա, Ռուսիա անցեր է եւ այդ երկիրներուն մէջ ալ զգացուեր է։ Ասիկա փիչ մը չափազանց ըլլայ թերեւս. կէսն ալ ճիշդ ըլլալու ըլլայ, նորէն ահագին տարածութիւն է։ Բայց ստոյգ է թէ 1836ին, երկրաշարժ մը որ Եւրոպա տեղի ունեցաւ, անոր ցնցումը մինչեւ Ցունաստան եւ Փոքր Ասիա տարածուեցաւ։ Ասոր նման ընդարձակ ժաժեր դրեթէ միշտ կը տեսնուին Հարաւային Ամերիկայի մէջ։

ՏԱՐԱԾՄԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Ի՞նչ են այն պատճառներն որոնք երկրաշարժի մը տարածուելուն կը նպաստեն։ Նախ, հաւանական կ'երեւայ որ սաստկութեան աստիճանը այդ պատճառներէն մին ըլլայ. ըստ երկրաբան դիտնականներու, հողին բաղադրութիւնը, տեսակը մեծ դեր մը կը խաղայ տարածման մէջ։ Երբեմն բնական խոչընդոտներ կը խափանեն, ինչպէս զոր օրինակ բարձր լեռան շղթայ մը, կամ մեծ եւ խորունկ գետ մը, սա վերապահումով որ լեռնաշղթան եւ գետը նոյն իսկ շարժին կեդրոնները չըլլան, ինչ որ շատ անգամ կը պատահի։ Էն զօրաւոր լեռներուն վրայ ալ միշտ կարելի չէ վստահիլ։ 1873ին, Պիլանոյի մէջ ծագած երկրաշարժին ցնցումները Իտալիոյ Այպեան լեռներուն վրայէն անցնելով գացին դադրեցին մինչեւ Սալզպուրկ, Պէրն եւ Միւնիխ քաղաքները որոնք չկրցան պաշտպանութիւն մը գտնել այդ հսկայ լեռներուն ետին։

Արդեօք ի՞նչ արագութեամբ ցընցում մը հոսկէ հոն եւ հեռուները կ'երթայ։ Գիտնականները այս մասին շատ բան չեն գիտեր. ոմանք կարծեր են հաշուել թէ մէկ րոպէին մէջ 447 մեթր, ուրիշները 3788 մեթր կը ուրայ։ Ստոյգ տեղեկութիւն մը ունենալ դեռ կարելի չէ եղած, որքան որ մասնաւոր գործիքներ հնարուած կան այս արագութիւնը չափելու համար։

ԺԱԺ

(Մնացեալը վաղը)

ՎՐԱՄՇԱՊՈՒՀ ԷՖ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Փաստաբան
Փոխադրած է իր գրասենեակը
Թիւ 10, 11 Անանիատի խան, Պահչէ-Գարու
Ս տ ա մ պ ո ւ լ
1—12

ԲՌՆԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

(Վ. Է Պ)

ԻԲ.

Սէլվիեան կնոջը թեւէն բռնեց ուսի մէջ ջախջախելու չափ կը ճմլէր զայն։ Մաթիլդա սաստիկ ցաւ զգաց, բայց լռեցաւ անոր հետեւեցաւ ու սենեակն ներս մտաւ.

—Նստէ քովս, ըսաւ Սէլվիեան աչքերուն մէջ նայելով, ես դեռ ճաշած։

Եւ քովը կեցող ծառային դառնալով՝

—Ծո՛, ըսաւ, նայէ վարպետը համար ի՞նչ կերակուր ունի։

Այն սենեակին մէջն էին ուր անգամ մանկամարդ կնոջ մարմին այդ մահահամբոյր գաղափարը էր. յանկարծ թոթուեցաւ ու հարցուցով որ դեռ ամուսնին ձեռքէն զատած,

—Հայրս տեսա՞ր, հարցուց մէջ եղածները խմանալու յուսով։

—Հապա՛, գրասենեակն էի ... խեղճ տղան ալ, ի՞նչ է անունը ապուշը որ էֆիլնտիին ետեւէն կ'երթայ...

—Գրիգորը, պատասխանեց Մ... հետաքրքրութեամբ։

Ու կը սպասէր որ շարունակէ, բայց խորամանկութեամբ կինը չարչարելու համար լռեց։

Մաթիլդա անհամբերութեամբ.

—Վե՞ր ջը, նայինք ի՞նչ եղաւ տղուն...

—Կեցիր որ յոգնութիւն առնեմ պատճառ ճանձրութեամբ Սէլվիեան, պէս յայտնի է որ դուն հանգիստ ... ելիր բոլոր օրը, բայց ես կամուրջին գիի կողմէն կուգամ։ Ժամը ուրեմն վեր չունէ հատցուցինք այդ մարդ խօսք հասկցնելու համար. օ՛խ, ... ոտքը սեղանին տակը երկնցնելով ... ինծի սրկէ գաւաթ մը օղի չլեցնե՞ս։

Ու օղին ձեռքը,

—Ի՞նչ աղէկ է մարդ իր տանը ... կրկնեց։

Մաթիլդա բարկութենէն ինքզինքը կ'ուտէր, բայց համբերութեամբ պատմութեանը վերջը սպասեց. վերջապէս

—Հա՛, յարեց Գալուստ աղան, Գրիգոր չըսի՞ր, այդ Գրիգորը ... ցինք։

—Ո՞ւր, հարցուց Մաթիլդա զարմացեալ։

—Դէպի Ադրիանուպոլիս։

Մանկամարդ կինը չունէ առաջ ...

—Կ'երեւայ որ այդ տեղը ... քոյր ունի եղեր. դուն գիտէիր ... մը չըսիր որ խեղճին նպաստ մը ... ինք։ Այսօր լալով մեղի ներկայացաւ ... վիճակը հասկցուց։ Ի՞նչ ընենք, ... ցի տասը ոսկի տուի։

Այս պատմութիւններէն մանկամարդ կինը բանը չէր հասկցած, միայն Գրիգոր ընելիքը չէր յաջողցուցած ... մայ զայրացած ամբողջ օրուան ...

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ
ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ՊԱՏՃԱՌԱՒ
PHOENIX FIRE OFFICE
Կը փութանք ծանուցանել մեր ... յաճախորդաց որոց ապահովագրութիւնը կը լրանան ընդ մէջ 11 եւ 26 յուլիսի Ը. Ե., թէ իրենց ապահովագրութիւնը շարունակեալ նկատուած են մեր կողմանէ տասն եւ հինգ օրուան համար սկսեալ իրենց պայմանաժամէն։
Հ. ՍՈՒԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Ընդհ. գործակալք Ֆենիքս ընկերութեան
1—2

ԹԵՐԹՕՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ (115)

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԶԱՒԱԿԸ

ՄԱՍՆ Դ.

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆ

Ռ.

Բայց ինքը դատաւորներուն տալիք վճիռին վստահ էր։ Տարակոյս չկար որ այդ դատաւորները պիտի ցաւէին իր վրայ, բայց ցաւելով հանդերձ՝ պիտի դատապարտէին։

Ժաք դուրս ելաւ։

Դիւանապետը նշան մը ընելով՝ տասնապետը Պէրնարը ներս բերաւ։

Յետոյ, ինչպէս որ ըրած էր Ժաքի եկած ատեն, դիւանապետն անմիջապէս դուրս ելաւ՝ մօրն ու զաւակին սրտաբեղու

սներուն արգելք չըլլալու համար։

Պէրնար մօրը գիրկը նետուեցաւ։

Եւ զիրար սեղմեցին անձկաւ։

Յետոյ Պէրնար տեսնելով որ մօրը աչքերը կարմրած էին, հարցուց անոր.

—Լացե՞ր ես։

—Այո։

—Ինչո՞ւ ինէ առաջ Ժաքը տեսնել ուզեցիր...

Մարկրիթ չպատասխանեց, բայց կարմրելով գլուխը ծռեց։

Ա՜հ, իր գործած յանցանքին պատիժն էր այս։ Զաւակին առջեւը կը կարմրէր։

Բայց այնքան տառապած էր որ, իրաւունքէ արժանի էր ներողութեան։

Գլուխը վեր առաւ։

Եւ դողդոջուն ձայնով ըսաւ.

—Պէրնար, ամէն բան գիտե՞ս։

—Այո՛, մայր։

—Գիտե՞ս որ յանցանք մը գործած եմ։

—Գիտեմ որ թշուառ եղած ես։

—Շատո՞նց է որ գիտես։

—Այն օրէն ի վեր որ քեզ նուաղած գտայ մեր ապարանքին մէջ պարահանդէսի մը իրիկունը եւ ոտքերուդ առջեւ տեսայ այն նամակը, որ քու նուաղումիդ պատճառ եղած էր։

—Ինչո՞ւ բան մը չըսիր ինծի։

—Ի՞նչ հարկ կայ։

—Զաւա՛կս, Պէրնա՛ր...

—Այն իրիկունը, մայր, դուն զրեթէ գուշակեցիր որ այն նամակը կարդացեր եւ ակամայ իմացեր էի քու անցեալիդ դաղտնիքը...։ Պահ մը շուարած մնացիր... յետոյ հարցուցիր ինծի թէ...

—Կը յիշեմ... ըսաւ Մարկրիթ անոր խօսքն ընդհատելով։

Եւ Պէրնարը թեւերուն մէջ առնելով ու ինչպէս ըրած էր այն իրիկունը, անոր աչքերուն մէջ նայելով, ըսաւ.

—Այն իրիկունը հարցուցի քեզ. «Պէրնար, միշտ կը սիրե՞ս զիս։»

Եւ Պէրնար. մօրը թեւերուն մէջ, գլուխը խեղճ կնոջ կուրծքին դրած, ըսաւ.

—Ու ես պատասխանեցի քեզ ինչ որ կը պատասխանեմ հիմա. «Սիրական մայրս, ես քու դգուանքներդ միայն կը յիշեմ...։ Քու բարիքներդ... քու ցաւերդ միայն կ'ուզեմ յիշել...։ Սիրական մա՛յրս, քեզերբեք այսքան չէի սիրած...»

Հապա թէ ժամ մը կար որ Ժաք ու Պէրնար իրենց բանը տարուեր էին նորէն, երբ վերակացու յիսնապետ մը դնաց Ժաքի բանտին դուռը բացաւ։

Ժաք, որ այն այլայլութիւններէն բոլորովին յուզուած ու զրդռուած էր, ներս մտնելուն պէս անկողինին վրայ նետուեր էր։

Եւ անմիջապէս քունը տարեր էր։

Շաւաշիւնով բացուող դրան աղմուկը չկրցաւ արթնցնել զայն եւ յիսնապետը պարտաւորեցաւ քանի մը անգամ անունը տալ։

—Ի՞նչ կայ, ըսաւ խեղճ տղան անկողնին վրայ վեր ցատքելով։ Սաստիկ յոգնած եմ։ Ինչո՞ւ չէք թողուր որ քընանամ։

—Ցանցանքն իմս չէ, Ժաք, բայց խօսարանը մէկը կայ, որ ձեզի կ'ըսպասէ...

—Ո՞վ...

Եւ անմիջապէս յիշելով իր սիրելիները հարցուց.

—Մարժօլի՞ն է... տիկին տը Շըվէրնի՞ն է...։

—Ո՛չ։

—Գնդասպե՞տն է։

—Ան ալ չէ։ 145դ զօրաբաժնի յիսնապետներէն մին։

—Ի՞նչ կ'ուզէ ինէ։

—Ձեմ գիտեր։ Ձեռքը կանոնաւոր արտօնագիր մը ունի։

—Անունը ի՞նչ է։

—Միշէլ։

—Սենեակի ընկերս, մրմնջեց։ Ի՞նչ կ'ուզէ արդեօք։ Անշուշտ միւսներուն կողմէն եկած է։

Եւ ոտք ելլելով ըսաւ.

—Լա՛ւ, երթա՛նք։

Քանի մը վայրկեանի մէջ պատրաստուեցաւ, դուրս ելաւ, նրբանցքին անցաւ ու խօսարանը մտաւ։

Միշէլ, մերկ ու ցուրտ սենեակի մէջ ոտքի վրայ կեցած, անոր ... կը սպասէր։

—Միշէլ, ի՞նչ կ'ուզէք, ... Ժաք։

Եւ ձեռքը երկնցուց անոր։

Բայց միւսը չտեսնել ձեւացուց։

—145դ զօրաբաժնի բոլոր ենթասպաներուն կողմէն կուգամ, ըսաւ ... դէն անգամ մը խաղի մէջ գողցուած ընելով՝ ձեր զօրաբաժինն անպատուելիք եւ լրագիրները ձեր անպատուութիւնը հրապարակաւ յայտնեցին. ... նորէն այդ զօրաբաժինն անպատուեցաք ձեր սպան մեռցնելով։ Զօրաբաժնի բոլոր ենթասպաները մտածեցին թէ ... համար անօգուտ է զինուորական ... եանի վճիռին սպասել...։ Անշուշտ գիտէք թէ այդ վճիռը մահ է։

—Գիտեմ, ըսաւ Ժաք՝ աչքերը խոնարհած։

—Բայց ոչ միայն մահ, այլ եւ ... պարտաւորութիւն։ Արդ՝ ... մտածեցինք որ դուք վատ չէք եւ ...

տազնապներուն համար ոաքի ելլելով.

—Ատենը ուշ է, ըսաւ, ես պառկիմ, դուն ընթրիքդ շարունակէ, եւ կռնակը դարձուց։

Սէլվիեանի մխիթարոյն աչքերը շանթերի կ'արձակէին ու ատելութենէն ձեռքերի բռնած դանակին կոթը կատաղութեամբ ուժով ափին մէջ սեղմեց։ Կնոջը անհետանալն եռքը, որուն նայուածքովը հետեւած էր, ինքն իրեն խօսելով.

—Վերջապէս օձիքդ բռնեցի, ըսաւ, ես քեզի կը հասկցնեմ ինձմէն թոթուելով սրիկայի մը հետ ապրիլ ուզելդ։

Ահա ինչ պատահած էր։ Գրիգոր Մաթիլդին նամակը ստանալէն եռքը զոր իսկուհին չէր մոռցած իրեն տալու, առուն մէկ քանի փոխանորդ կալոց մը ընելով թուին տակը դրած, մինակ էֆէնտին գործատեղին երթալու համար ճամբայ ելաւ ու կամուրջը անցնելուն պէս, առաջին դեղարանը հանդիպելով մանկամարդ կնոջ իրեն յանձնած թուղթը ապերտին ցոյց տուաւ։

—Շուտ ըրէ, ըսաւ, ու նայէ որ թարմ ըլլայ։

Դեղագործ հայ էր ու այդ միջոցին խանութէն բացակայ կը գտնուէր։ Աշակերտը զայն կարդալէն եռքը զարմացմամբ,

—Այս ո՞վ տուաւ, հարցուց։

—Քեզի՞ ի՛նչ, պատասխանեց Գրիգոր նեղանալով, ո՛վ տուաւ նէ տուաւ։ Դուն թուղթի մը մէջ տասը ղրուշի չափ ատիկ լեցուր ինձի տուր։

Ու ստակը ափին մէջ շարժեցնելով կը հնչեցնէր։

—Ես, ըսաւ տղան, չեմ կրնար առանց վարպետիս հրամանին ասանկ ծանր դեղեր տալ։

—Ինչո՞ւ, հարցուց Գրիգոր տպշած։

—Ասանկէ, ըսաւ ուսերը վեր նետելով դուն որո՞ւն քովը ես. եթէ վարպետ էֆէնտիդ ճանչուորներէն է թերեւս տայ։

—Զե՞ս գիտեր, ես Աւուակեան էֆէնտին քովը եմ տարիներէ ի վեր. ամէն օր միատեղ տակէ կ'անցնինք։

—Հոգ մի ըներ, ես զքեզ աղէկ ճանչցայ, բայց տիկա ուզողը ո՞վ է։

—Օ՛ֆ, աղբար, դուն ալ շատ երկնցուիր. ահա անոր աղջիկը Սէլվիան Գալուստ աղային կինը ինձի պպսպեց որ այս դեղը գնեմ։

—Կը յուսամ որ վարպետս անոր չէ՞ ըսեր, պատասխանեց տղան գլուխը քերելով, բայց ես պէտք է որ առաջ անոր ցուցնեմ այս թուղթը։

Գրիգոր վհատած չորս դին նայեցաւ։

—Հիմա ի՞նչ ընեմ, հարցուց։

—Դուն թուղթը հոս ձգէ ու երրոր վարպետս դայ իրեն կ'ըսեմ։

—Ան ատեն երկու ժամէն կուգամ, ըսաւ ու մեկնեցաւ։

Դեղագործը եռ դառնալուն, աշկերտը

—Տիկին Սէլվիեանը գառիկ ուզեր է, ըսաւ, բայց ձեր բացակայութեանը ես չտուի։

—Աղէկ ըրիր, պատասխանեց դեղագործը աշկերտին ձեռքէն թուղթը առնելով, ու ակնոցները քթին վրայ շտկելով,—Մուկի համար է եղեր, ըսաւ, բայց անկարելի է ծախելը վասն զի խիստ կերպով արգիլուեցաւ այս վերջի օրերս։

Ու իր գործին դրաւեցաւ։

Աշկերտը խանութին առաջը կեցած անցուդարձը կը դիտէր։ Ցանկարծ ետին դառնալով.

—Գալուստ աղան կ'անցնի, ըսաւ։

Դեղագործը դուրս վազեց ու տղան ետի հրելով Սէլվիեանին եռեւէն վազեց ու —Աղա, պոռաց, կ'աղաչեմ հրամմեցէք խանութս ու սուրճ մը խմեցէք, ձեզի կարեւոր խօսք մը ունիմ։

Սէլվիեան եկաւ ծանրութեամբ աթոռին վրայ նստաւ։

—Է՛յ, ըսէ նայինք ի՞նչ է, հարցուց։

Դեղագործը դարձեալ հաշուէ սեղանին ետին անցած էր ու Գրիգորին ձգած թուղթը ձեռքը դուրս եկաւ։

—Ահաւասիկ, ապա, ըսաւ, դեղ մը որ ձեր աներոջը ծառան ձեր տիկինին կողմէն եկեր ուզեր է, բայց կը ցաւիմ որ այս ծառայութիւնը չեմ կրնար ընել, վասն զի ո եւ է թոյն առանց բժիշկի մը հրամանին չենք կրնար վաճառել։

Թոյն բառին Սէլվիեանի կռնակն ի վար սարսուռ մը իջաւ։

—Ո՞վ ըսաւ որ կինս ուզեր է, թոթովեց։

— Եկողը Աւուակեան էֆէնտիին ծառան է, ան ըսեր է ու հիմա նորէն պիտի դայ հետս խօսելու, վասն զի ես խանութս չեմ եւ աշկերտս խստացեր է ինձի լուր տալ։

—Տուէք նայիմ, տա թուղթը, ըսաւ Սէլվիեան ձեռքը երկնցնելով ու զանի գրպանը նետելով, աչքը չորդին եւ դարձուց։

—Խանութին ետեւ կողմը սենեակ չունի՞ք, հարցուց։

—Հապա՛, ի՞նչպէս չէ, բժիշկներուն հիւանդ խնամելու սենեակը կայ, կ'ուզէք նէ հրամմեցէք։

—Այո՛, պատասխանեց Գալուստ աղան ոաքի ելլելով, ես հոն կը սպասեմ ու երրոր այդ տղան դայ անուշս չտալով ներս ինձի բերէք։

—Գլխուս վրայ, պատասխանեց դեղագործը մինչեւ մէջքը ծռելով. գիտնալով Սէլվիեանի հարուստ ըլլալը կ'ամաչարէր անոր հաճելի ըլլալու։

Մէկ ժամ եռքը Գրիգոր եկաւ ու դեղը ուզեց։

—Դնա ներս սենեակը քիչ մը նստէ, ես հիմա կը բերեմ։

Ան քթին տակէն երգելով ձեռքերը գրպանը ներս մտաւ ու աթոռ մը առնելով նստելու կը պատրաստուէր, երբ Սէլվիեան,

—Ծո՛, պոռաց, հոս եկուր նայիմ։

Գրիգոր թոթուեցաւ. աչքերը դրսի լոյսէն չլացած կէս մթութեան մէջ Սէլվիեանը մէկէն ի մէկ չէր տեսած ու զոպանակէ մղուած պէս ոտքի ելաւ եւ դողալով.

—Ի՞նչ է, աղա, կը ներէք, ըսաւ, չի տեսայ ձեզ։

—Հոս մօտ եկուր, կրկնեց դարձեալ Սէլվիեան խիստ ձայնով մը, ու ըսէ նայիմ ո՞վ տուաւ քեզի այս թուղթը։

Գրիգոր սկսաւ լալ։

—Զգեցէք երթամ, կը կրկնէր, թեւը անոր ափերէն ազատելու համար եռ քաշուելով։

—Թշուառա՛կան, պոռաց Գալուստ աղա, ըսէ նայիմ ի՞նչ պիտի ընէիր ասիկա, — ու ափին մէջ անոր թեւը կը ճմլէր. — եթէ չըսես զքեզ ոստիկաններուն ձեռքը կուտամ։

Գրիգոր արցունքները երեսն ի վար վազցնելով վախէն ամէն բան պատմեց ու խօսքերուն ճշդութիւնը ապացուցանելու համար Մաթիլդին նամակը ցոյց կուտար։

—Ան տուր նայի՛մ, ըսաւ Սէլվիեան, եւ առնելով գրպանին մէջ միւս թուղթին քով դրաւ։ Հիմակ, աւելցուց, եթէ այս փորձանքէն ազատիլ կ'ուզես, վասն զի պարզապէս միամտութենէդ օգտուելով զքեզ գործիք ընել ուզեր են զիս թունաւորելու համար, հիմակ չիտակ ջունչդ Սիրքէֆին պիտի առնես, ու ինչպէս որ առաջուց որոշած էիք՝ շոգեկառք նստելով չիտակ քրոջդ տունը պիտի երթաս. իսկ թէ որ այս գործին մէջէն մաքուր ելլել կուզես՝ խրատ կ'ուտամ քեզի ձայն չհանել, մինչեւ որ լուր ղրկեմ զքեզ վերստին հոս կանչեմ։

Տասը ոսկի համբելով անոր ձեռքին մէջ դրաւ, ու — Շիտակ ճամբադ գնա՛, ըսաւ, ես ապահովութեան համար դեղագործին աշկերտը հետդ պիտի դնեմ որ մարդու հետ չխօսիս, իսկ եթէ անկէ Պոլիս նամակ կամ լուր մը ղրկես, զքեզ անմիջապէս բանտարկել կուտամ։

Գրիգոր Սէլվիեանի ձեռքը համբուրելով շնորհակալ եղաւ ու աչքերը սրբելով դեղագործին աշկերտին հետ խանութէն դուրս ելաւ, սրտէն Մաթիլդն ալ ոուած ստակն ալ անիծելով։ Դեռ ապշութիւնը չէր անցած երբ կառախումբը ճամբայ կ'ելլէր, ա՛լ զանի դէպի Անդրիանապոլիս տանելով։

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՍՎԱՃԵԱՆ

(Շարունակելի)

Ազգային լուրեր

Ուրբաթ օր Դում-Դարուլ Մայր եկեղեցիին մէջ գոհարանական աղօթք կատարուեցաւ վասն արեւշատութեան Վեհ. Սուլթանին, որ բարեհաճած է ուտեստ եւ վրան բաշխել տալ երկրաշարժէն վնասուած Հայերուն։

Թաղապետական առաջին շրջանակին նախագահ Ճէվատ պէյ եւ ուրիշ պաշտօնատարներ ներկայ էին այս արարողութեան։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1894

Կիրակի 3 Յուլիս (Հ. Տ.)
15 » (Ն. Տ.)

Տ. Թ. Հ. ՌՈՅԿՈ = 1343
Թուական Հիճրէի 1312, Մուհարրէմ 12
Սէնէի Մալիէ 1310, Թէմմուզ 3

Կրօնական

Գկ. Դ. զկնի Հոգեգալստեան։

Եկա Or—4 34

Կարդալ Ներքին լուրերուն մէկ մասը չորրորդ երեսը։

Ներքին լուրեր

Սէլամլըքի հանդէսը տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը, ուրբաթի աղօթքը կատարելէ յետոյ, ուղղակի կայսերական պալատ դարձաւ։

Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Հռոմի սերպիական դեսպան Պ. Բիէռ Սդէյչ՝ կնոջը եւ Պ. Թէրխանի հետ, Բէլճայի օսմանեան հիւպատոս Աքսէլոս էֆէնտի, կաթոլիկ Սուրիացիներու Պատրիարք Տ. Պէհնամ Պէնի, Հանրային Պարտքի Վարչութեան անդամ Պ. Լէոն Պէռժէ, Ռէժիի ընդհանուր տնօրէն Պ. Ֆարնէթթի, Պ. Ժոզէֆ Մուդրան եւայլն։

Ներկաներէն ոմանք կայսերական մեծարանքին արժանացան սենեկապետ էմին պէյի միջոցաւ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. Իւլայի երկրորդ աստիճան արուեցաւ Ելմտական Նոխարարութեան պաշտօնատարներէն Բէշիր էֆէնտիի եւ Սատըգ պէյի, եւ Սէլանիկի Նահանգին հեռագրատանց տնօրէն Շիւքրի էֆէնտիի։

Սալիսէի ատենաց՝ Կրէտէի առաջամեայ կուսակալ Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշայի որդւոյն, Զիա պէյի։

Առաջին կարգի Օսմանիէ՝ կաթոլիկ Սուրիացիներու պատրիարք Տ. Պէհնամ Պէնիի, երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ նոյն պատրիարքին Սուրիական Տրիպոլսոյ փոխանորդ Տ. Անտոնի, երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ նոյն Պատրիարքին Տիարպէքիրի փոխանորդ Տ. Բեդրոսի, երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ նոյն պատրիարքին Դամասկոսի փոխանորդ Տ. Հանայի, Ճէզիրէի փոխանորդ Տ. Մէնիի եւ Եաֆայի փոխանորդ Տ. Վասիլի։

Երկրորդ կարգի Օսմանիէ՝ ճարտարապետ Պ. Վալտուիի եւ Ատանայի նահանգին տէֆթէրտար Միտհաթ էֆէնտիի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Շէյխիւլ-Իսլամի դրան խորհրդական Տէրվիշ Ալի Ռիզա էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Տիարպէքիրի նահանգին հանրային կրթութեան տնօրէն Մէհմէտ Ալի էֆէնտիի։

ՑՈՒԼԻՍ 14 Ի ՏՕՆԸ. Երէկ, Ֆրանսայի Ազգային տօնին առթիւ, կէս օրին օսմանեան պահականոցը թնդանօթի 21 հարուած արձակեց։

Վեհ. Սուլթանին առաջին թիկնապահ Մէհմէտ Տամատ փաշա եւ արարողապետ Միւնիր փաշա Թէրապիայի Ֆրանսական դեսպանատունը երթալով, Պ. Գանպոնի հաղորդեցին Վեհ. Սուլթանին շնորհաւորութիւնները։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ. Երէկ առաւօտ, ժամը 2ին, Թաքսիմի Ֆրանսական հիւանդանոցին տեղին վրայ տեղի ունեցաւ կառուցուելիք նոր հիւանդանոցին հիմնարկէքը եւ օրհնութիւնը։ Հանդէսին կը նախագահէր Ֆրանսայի դեսպան Պ. Գանպոն, շրջապատուած դեսպանատան եւ հիւպատոսարանին բոլոր պաշտօնէութենէն, Բիդրէլ պահականաւին սպայակոյտէն եւ Ֆրանսական Թղթատան ու Մէսաժըռի Մարիթիմ ընկերութեան գլխաւոր պաշտօնեաներէն։ Ֆրանսական գաղթականութեան բոլոր ծանօթ անդամները ներկայ էին հանդէսին։ Առաջին քարին օրհնութիւնը տուաւ պապական նուիրակ Տ. Պոնէթթի, որուն հետ կը գտնուէին բազմաթիւ եկեղեցականներ։ Ներկայէին նաեւ հիւանդանոցին գլխաւոր մայրապետը եւ Ֆրանսական դպրոցներուն մեծաւորները։ Փայտէ տախտակ մը պատրաստուած էր այն տեղին մօտ ուր պիտի բարձրանայ հիւանդանոցին դուռը։ Տախտին վրայ դրուած սեղանի մը վրայ կը գտնուէին մուրճ մը եւ ծեփիչ մը, ինչպէս նաեւ գինիէ տուփ մը որուն մէջ դրուեցան մէկ քանի դրամներ եւ այս հանդէսին ատենագրութիւնը զոր ստորագրած են Պ. Գանպոն, Տ. Պոնէթթի, ընդհանուր հիւպատոս Պ. Կալէ, Ֆրանսական գաղթականութեան առաջին պատուիրակ Պ. Պէրժէ եւ հիւանդանոցին ճարտարապետ Պ. Գաուէ։

Կրօնական արարողութենէն յետոյ, Պ. Գանպոն ատենաբանութիւն մը ընելով, ըսաւ.

«Մեր ազգային սուգին տխրութեան մէջ զոր եկաւ աւելի ծանրացուց Կ. Պոլսոյ համար ծանր աղէտք մը, պատշաճ չէր խրախճանութիւններով տօնել մեր յուլիս 14ի տօնը, բայց խորհեցանք թէ կրնայինք գալ հաւաքուիլ այստեղ՝ հիմնարկէքը կատարելու համար գործի մը որ նուիրուած է տառապանքը մեղմելու։ Թաքսիմի Ֆրանսական հիւանդանոցը հին հաստատութիւն մըն է։ Արդարացի համբաւ մը վաստակած է իր բժշկական եւ վերաբուժական ապաստարկութեան գերազանցութեամբ եւ հիւանդները խնամող մայրապետներուն հոգածութեամբ եւ անձնուիրութեամբ։ Մէկ պակաս ունէր, շէնքերը շատ հին էին. մէկ քանի տարիէ ի վեր սոսկալուած էինք ամէն ձմեռ նեցուկներով բռնել զանոնք, եւ մարդ կը սարսռայ մտածելով թէ ի՛նչ ծանր աղէտքի մը վրայ պիտի ողբայինք այսօր եթէ մէկ քանի շաբաթ առաջ արդէն վար առած չըլլայինք այն խարխուլ հիւղերն որոնք մեր հիւանդներուն ապաստանարան էին։»

Պ. Գանպոն պատմեց յետոյ հիւանդանոցին վերաշինութեան պարագաները։ Հարկ եղած ծախքերուն 400,000 ֆրանքը առնուած է Պ. Ժէֆռէի Ֆրանսական կառավարութեան կտակած մեծ դումարէն, 200,000 ֆրանքը Ֆրանսական կառավարութիւնը տուած է եւ յետոյ դարձեալ բաւական դումար մը ձիարշաւի դրաւներէն վար դրուած ստակէն, որ բարենպատակ հաստատութեանց յատկացուած է։

Պ. Գանպոնի ատենաբանութեան պատասխանեց Պ. Պէրժէ։ Ապա խօսք առաւ Տ. Պոնէթթի եւ երկնային օրհնութիւնը հայցեց հիւանդանոցին, դեսպանին եւ Ֆրանսական գաղթականութեան վրայ։ Յետոյ օրհնեց առաջին քարը՝ օրհնած ջուր սրսկելով վրան, եւ ատենագրութիւնը պարունակող տուփը քարին մէկ խոռոչին մէջ զետեղելէ եռքը, Պ. Գանպոն քարը հաստատեց՝ վրան եւ երկու կողմը մուրճի հարուածներ տալով։ Հանդէսը այսպէս վերջացաւ։

ՔՈՒԼԵՐՄԱՆ. Քուլերան երեւան ելեր է Զանդարիի մէջ։ Ցեղական իշխանութիւնք հարկ եղած տնօրինութիւնները ձեռք առեր են՝ շրջակայ գիւղերուն հետ ո եւ է հաղորդակցութիւնն դադրեցնելու համար։ Երեքշաբթիէն չորեքշաբթի 9 հոգի բռնուեր եւ 4 հոգի մնաեր են։

—Ակնայ մէջ ո եւ է նոր դէպք պատահած չըլլալով, այդ քաղաքէն մեկնողներուն դէմ հաստատուած տասնօրեայ քարանթինան հինգ օրուան ինքնացուած է։

(Շարունակութիւնը կարդալ 4րդ. երեսը)

անուշտ նախամեծար պիտի համարիք ձեր դատաւորներուն ներկայանալու ժամանակին չսպասել...։ Մտածեցինք որ դուք պիտի նախընտրէք ձեր պատիժը ձեր ձեռքովը տալ...

Եւ վերարկուին դրպանէն բվվուվէր մը հանեց։

—Ձեր 145րդ զօրաբաժնի բոլոր ընկերներն, առանց բացառութեան, այս զէնքը ղրկեցին ձեզ։ Եթէ ինքզինքիդ սպաննիք՝ պիտի ներեն ձեզի։

Այս երկու մարդոց միջեւ լռութիւն մը տիրեց, անանկ լռութիւն մը որ հանդիսական, դրեթէ կրօնական երեւոյթ մը ունէր։

Յետոյ ժաք հառաչեց։

Ձեռքը երկնցուց, իրեն տրուած զէնքը առաւ ու անմիջապէս պահեց։

—Շնորհակալ եմ, Միշէլ, ըսաւ կամաց մը։ Իմ կողմէս շնորհակալ եղիք զօրագնդի ընկերներուս։

Միշէլ սպասեց՝ կարծես յուսալով որ ժաք պիտի աշխատէր ինքզինքն արդարացնել, քանի մը բացատրութիւններ տալ։

Բայց ժաք լուռ կը կենար։

—Ինձի ըսելիք մը չունի՞ք։

—Ո՛չ։

—Մնաք բարով։

—Երթաք բարով, Միշէլ. նորէն շնորհակալ եմ։

Ցիսնապետը մեկնեցաւ։ Քանի մը վայրկեան ետքը ժաք իր բանտը վերադարձաւ եւ բվվուվէրը անկողնին տակ պահեց։

Գ.

Ինչպէս որ ըսինք, տեղեկաբեր հաբիւրապետը հրաման ղրկեր էր Բարիզ որ խուզարկութիւններ կատարուին։

Կը խնդրէր որ մանրակրկիտ խուզարկութիւններ կատարուին նախ Բիէր Ժիրօնտի եւ յետոյ Բաթօշի տունը։

Սաստիկ անհամբերութեամբ սպասեց այս խուզարկութեանց արդիւնքին,

Ութ օր անցաւ։

Որմէ ետքը Բարիզէն մեծածաւալ թղթակցութիւն մը առաւ, զոր բացաւ արտորնօք, յուսալով որ իր նախաքննութեան համար կարեւոր տեղեկութիւններ պիտի գտնէ անոր մէջ։

Այդ թղթակցութեան մէջ կային այն քմիսէրին տեղեկագիրները, որու յանձնած էր դատարանը այն խուզարկութիւններն ընել։

Ոստիկաններու տեղեկագիրներ կային։

Կային նաեւ Բաթօշի եւ Ժիրօնտի վերաբերեալ թղթեր, որք մէկէն ի մէկ մեծ կարեւորութիւն չունենալ կ'երեւնային, բայց Բարիզի ոստիկանութեան քմիսէրը ուղղած էր այն ծրարին կցել։

Ահա՛ ինչ՝ եղած էր։

Նախ Բուրսէլ փողոցը՝ Բիէր Ժիրօնտի տունը։

Երիտասարդը շատոնց ի վեր հոգ տարած էր իր տանը եւ թղթերուն մէջ որ եւ է հետք չձգելու իր առջի անուշին նկատմամբ։ Զկար բան մը, որմէ կարենար հասկցուիլ թէ իր բուն անունը Մորիանի էր։ Քմիսէրը գտաւ բոլոր այն թղթերը զորս Մորիանի առեր էր ատենով իր սիրուհիին սնտուկէն, անոր ու եղբօրը մահուընէն ետքը. Բիէր Ժիրօնտի ծննդեան վկայագիրը, անոր ծրնողացը մահուան վկայագիրը եւ քանի մը նամակներ, զորս Էմիլի եղբօրը ղրկած էին իր տղայութեան բարեկամներէն մէկ քանին, որ դիւղը մնացած էին։

Այդ նամակները ո եւ է շահեկանութիւն չունէին։

Միայն անոնցմէ մին քիչ մը մտածել տուաւ հարիւրապետին։

Այդ նամակին մէջ յիշուած էին այն դժուարութիւնները, որոց հանդիպեր էր Բիէր Ժիրօնտ — Ճշմարիտը — Բարիզի մէջ, ուր գործ փնտռելու եկած էր։ Այդ նամակէն սա կը հետեւէր որ Բիէր Ժիրօնտ գործաւոր էր եւ շատ թերի դաստիարակութիւն մը առած։

Հարիւրապետը սա խորհրդածութիւնն ըրաւ.

—Այդ տղան, որ անուս գործաւոր մըն էր եւ շատ ատեն առանց աշխատութեան, այսինքն կատարելապէս չգործաւոր կը մնար, ի՞նչպէս կրցեր է նախ մէկ տարուան կամաւոր զինուորագրութեան հարկ եղած քննութիւն տալ, եւ յետոյ պահեստի սպայ ընդունուելու քննութիւնը, որ շատ աւելի դժուար է։ Եւ քանի որ կ'երեւնայ թէ ազատ է եղեր, ո՞ւսկից գտեր է այն հագարհինգ հարիւր ֆրանքը, որով հինգ տարուան զինուորութենէ ազատեր է։

Ասոր վրայ քանի մը ծանօթագրութիւններ ըրաւ։

Նախաքննութեան այս կէտը լուսաբանել կ'ուզէր։

Այդ նամակներուն մէջ կէտ մըն ալ կար, որ նոյնպէս օգտակար պիտի ըլլար իրեն։ Այդ նամակներն ուղղուած էին չէ թէ Բուրսէլ փողոցը, ուր կը բնակէր Ժիրօնտ այն ատեն, այլ Սէն-Բոլ փողոցը, ուր կ'երեւնար թէ բնակած էր քիչ մը ատեն։

Բաթօշի տանը մէջ խուզարկութիւններ կատարուելով՝ գտնուեցան թղթեր, որք թէեւ անմիջական կարեւորութիւն մը չունէին, բայց կրնային օր մը կարեւոր ըլլալ։

Այդ խուզարկութիւնը կատարուեցաւ Բաթօշի բացակայութեան միջոցին։

Ժիրօնտի մեռնելէն ի վեր իր տունը չէր վերադարձած։ Սրկոն հարիւրապետը Պօրանժի մէջ հարցաքններ էր զայն։ Բայց ոստիկանութիւնը խնաց տուեր էր տեղեկաբերին թէ Բաթօշ Պօրանժէն ալ աներեւութացեր էր եւ կը կարծուէր որ Գերմանիա անցած էր։

Իր գզրոցներուն մէջ շատ քիչ թուղթ կար։

Այդ գզրոցներէն շատերը պարապ էին. արդէն Սէզար հօրեղբայրը օր մը ստուգեր էր այս բանը։

Բայց քմիսէրը գրասենեակը մտնելէն ի վեր յամառ հետաքրքրութեամբ մը կը նայէր այն պատկառելի դրամարկղին, որ պատին կախուած՝ կարծես ոստիկանութեան քթին կը խնդար իր դոց դռներուն ետին թաքուն դաղտնիքներով։

(Շարունակելի)

Պ. ԳԱՌՆՈՅԻ ՄԱՀԸ. Ծանուցինք թէ Կ. Պոլսոյ Ֆրանսական գաղթականութեան անդամներուն մէջ հանգանակութիւն մը բացուած էր՝ պոակ մը դընելու համար Պ. Գառնոյի գերեզմանին վրայ։

Հանգանակութեան գումարը պակի մը արժէքէն շատ աւելի եղած ըլլալով, Ֆրանսական գաղթականութեան պատուիրակ Պ. Լա Ֆիւանդ խնդրեր է Տիկին Գառնոյէ նշանակել թէ ո՛ր բարենպատակ հաստատութեան կ'ուզէ յատկացընել աւելցուկ գումարը։

Տիկին Գառնօ պատասխաներ է Պ. Լա Ֆիւանդի թէ Ֆրանսացի տիկնանց յանձնախումբ մը կազմուած է՝ բարենպատակ հաստատութիւն մը հիմնելու համար ի յիշատակ նախագահ Գառնոյի, եւ խնդրեր է Պ. Լա Ֆիւանդէ այդ յանձնախմբին ղրկել Կ. Պոլսոյ Ֆրանսական գաղթականութեան հանգանակած գումարը։

ՊԱՐՍԻՑ ՏՕՆԸ. Ուրբաթ օր, Պարսիկները տօնեցին Մուհարրէմ 10ի տարեկան տօնը։ Ցորեկին մեծ բազմութեամբ գացին Իսկիւտար Սէյտ-Ահմէտ Տէրէն, որ իրենց համար ուխտագնացութեան վայր մըն է այս կրօնական հանդէսին օրը։

Խաներուն մէջ, Պարսիկները ցրուած ըլլալով, սովորականին պէս չկատարուեցաւ տօնը։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱՆ. Երէկ դոց էր, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնին պատճառաւ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

Արկած. Ուրբաթ օր, Վիգդոր Էֆէնտի Միզրահի, ի Եէնիգիւղ Մաքսատանց վերատեսուչ Բայիֆ փաշայի այցելութիւն տալէ յետոյ, անոր կառքովը Թէրապիա կը դառնայ եւ նոր օթէլը կ'իջնէ։ Կառքը պարապ ետ դարձած ատեն, ձիերը, չոգենաւի մը սուլումէն խրտչելով, կը սկսին սանձարձակ արշաւել։ Կառապանը ի զուր կը ջանայ կեցընել զանոնք. իրենց խօլական վազքը կը շարունակեն եւ ծովը կը նետուին։

Կառապանը ազատած է, ինչպէս եւ կրցած են կառքը հանել ծովէն, բայց երկու ձիերը խեղդուած են։

—Անցեալ օր, մակոյկ մը, որուն մէջ չորս հոգի կը գտնուէին, Վասիորէն վեր կ'ելլէր անգլիական չոգենաւի մը կապուած։ Եէնիգիւղի առջեւ, չուանը բրդեցաւ եւ մակոյկը շրջեցաւ։ Չորս կողմէն նաւակներ օգնութեան հասնելով կրցան ազատել նաւաբեկեալները։

ԲՐԻՖՕՆ

ՀՕՎԱԿՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԻՄ ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

Հիմնուած 1828 թուականին, Գան 15 դրամ։

	Ֆրանք
Գործադրեալ կապիտալ	10,000,000
Ապահովագրեալ դրամ	» 7,650,000
Ապահովագրեալներուն մէջ	» 69,244,813
Հաշուեցեալ 1892 տարուայ	» 15,328,801
Գանձարանի մնացեալ	» 176,000,000

Ասոնց ընկերութեան դրամատունը՝ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԳԱՆ. Գտնուած բաղդարիի գրասենեակը՝ Սիմոն Գալաթերեան, մասնաւոր անդամ ի Կ. Պոլիս։ Գոր 1/2, 1/4, 1/8, 1/16 եւ 1/100 կտրատիներով։ Ամենայն տարի 1892 տարուայ հաշիւներուն մէջ դրամ դնել առ Սիմոն Գալաթերեան, մասնաւոր անդամ ի Կ. Պոլիս։ Գ. ՏԱՐԻ — 1-1000 բաց մեծագոյն գումարին, Գ. ՏԱՐԻ — Ամենամեծ գումարը՝ երեքապատիկ։ Դ. ՏԱՐԻ — Ամենամեծ գումարին — երեքապատիկ։ Մերթապահ դրամին — բազմաթիւ խնդիրներ։ Գաւառ ձեւերու, — բազմաթիւ խնդիրներ։

ԲԱՑԱՌԱԳՈՅՆ ԿԱՅՍԱՐԱՆՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ե. եւ Զ. ՏԱՐԻՆԵՐ — (ԱՐԷՎ հասարակ մեր տարեցներուս մեր ամենայն գրասենեակներուն մէջ բաց կ'ելլեն։ Ամենայն